

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки та природокористування

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
МІКРОЕКОНОМІКА
підготовки бакалавра
спеціальності 071 Облік і оподаткування
освітньо-професійної програми Облік і оподаткування

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління і адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, освітньо-професійної програми Облік і оподаткування

Розробник: Людмила Єлісеєва, професор кафедри економіки та природокористування, д.е.н., доцент

Гарант освітньо-професійної

програми Облік і оподаткування

Анна Сафарова

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри економіки та природокористування

протокол № 1 від 27.08.2021 р.

Завідувач кафедри економіки та природокористування

Олена Павлова

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	07 Управління і адміністрування 071 Облік і оподаткування Облік і оподаткування Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 2021 / 2022
		Семестр 1
ІНДЗ: немає		Лекції 36 год.
		Практичні 46 год.
		Самостійна робота 58 год.
		Консультації 10 год.
Форма контролю: екзамен		

II. Інформація про викладача

Слісєєва Людмила Володимирівна – д.е.н., доцент, професор кафедри економіки та природокористування.

Контактна інформація – 095 021 7570, Yelisieieva.Liudmyla@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

1.Анотація курсу. Передбачає вивчення базових понять та моделей мікроекономіки. Розкриває особливості функціонування основних елементів ринкового механізму. Аналізує механізм встановлення часткової рівноваги, види еластичності попиту та пропозиції, теорії поведінки споживача та фірми. Визначає основні види витрат підприємства та особливості функціонування ринкових структур (досконалої конкуренції, чистої монополії, олігополії, монополістичної конкуренції). Характеризує специфіку розвитку ринку ресурсів та встановлення загальної рівноваги.

Об'єктом навчальної дисципліни «Мікроекономіка» є економічна поведінка суб'єктів господарювання – домогосподарства та підприємства.

Предметом навчальної дисципліни «Мікроекономіка» є процеси економічного вибору, що здійснюють суб'єкти господарювання для досягнення своїх цілей в умовах обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

2.Мета і завдання навчальної дисципліни – формування знань та практичних навиків з питань механізму функціонування економічних суб'єктів і вибору ними раціональних рішень, що дозволяють досягти максимального результату за мінімальних витрат обмежених ресурсів.

3. Результати навчання (Компетентності)

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові компетентності

СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.

СК04. Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання.

Програмні результати навчання

ПР04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПР07. Знати механізми функціонування бюджетної і податкової систем України та враховувати їх особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування та формування звітності на підприємствах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Основи теорії споживання і виробництва						
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	6	2	2	2	-	усне опитування, тести; 2 бали
Тема 2. Аналіз попиту і пропозиції	10	2	4	4	-	усне опитування, тести, задачі; 4 бали
Тема 3. Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага	11	4	2	4	1	усне опитування, тести, ситуаційні завдання; 4 бали
Тема 4. Еластичність попиту та пропозиції	13	4	4	4	1	усне опитування, тести, задачі. 4 бали
Тема 5. Теорія граничної корисності та поведінка споживача	8	2	2	3	1	усне опитування, тести, задачі. 2 бали
Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства	10	2	4	3	1	усне опитування, тести, задачі. 2 бали
Тема 7. Варіація факторів виробництва та оптимум товаровиробника	10	4	2	4	-	усне опитування, тести. 2 бали
Тема 8. Витрати і доходи підприємства	11	2	4	4	1	усне опитування, тести, задачі. 4 бали
Разом за модулем 1	79	22	24	28	5	max 24 бали
Змістовий модуль 2. Теорія товарних ринків та ринків факторів виробництва						
Тема 9. Ринок досконалої конкуренції	11	2	4	4	1	усне опитування, тести, ситуаційні завдання. 2 бали
Тема 10. Монопольний ринок	11	2	4	4	1	усне опитування, тести, ситуаційні завдання. 2 бали
Тема 11. Ринок монополістичної конкуренції	8	2	2	3	1	усне опитування, тести, ситуаційні

						завдання. 2 бали
Тема 12. Олігополія	11	2	4	4	1	усне опитування, тести, ситуаційні завдання. 2 бали
Тема 13. Ринок факторів виробництва	10	2	4	3	1	усне опитування, тести, ситуаційні завдання. 2 бали
Тема 14. Ринки з асиметричною інформацією	8	2	2	4	-	усне опитування, тести. 2 бали
Тема 15. Загальна ринкова рівновага і економіка добробуту	8	2	2	4	-	усне опитування, тести. 2 бали
Тема 16. Інституційні аспекти ринкового господарства	4	-	-	4	-	усне опитування, тести. 2 бали
Разом за модулем 2	71	14	22	30	5	max 16 балів
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						Бал
Модульна контрольна робота						max 60 балів
Всього годин / Балів	150	36	46	58	10	max 100 балів

5. Завдання для самостійного опрацювання

У процесі виконання самостійної роботи студент, використовуючи знання теоретичного матеріалу та набуті прикладні навички за фахом, має продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити та вирішувати актуальні науково-прикладні завдання. Метою самостійної роботи є набуття студентами практичних навичок щодо засвоєння знань з мікроекономіки.

Для виконання роботи студент обирає та опрацьовує теоретичне питання.

Теми самостійної роботи

1. Становлення та розвиток мікроекономіки як науки.
2. Вклад українських вчених-економістів у розвиток мікроекономічного аналізу.
3. Використання апарату кривих байдужості для опису системи переваг і уподобань споживача. Види кривих байдужості.
4. Кількісний і порядковий підходи до вимірювання корисності благ.
5. Максимізація корисності і стан рівноваги споживача з кардиналістичних позицій.
6. Опис можливостей споживача за допомогою лінії бюджетного обмеження.
7. Вплив на реальну купівельну спроможність споживача зміни цін і номінального доходу.
8. Рівновага споживача з ординалістичних позицій. Можливі види точок оптимуму споживача.
9. Вплив зміни доходу споживача на вибір оптимального набору товарів і послуг.
10. Лінія Хікса “дохід-споживання”, особливості її конфігурації для різних товарів.
11. Вплив зміни ціни блага на вибір споживачем оптимального набору товарів і послуг.
12. Крива “ціна-споживання”, її використання при побудові кривої індивідуального попиту споживача.
13. Ефект доходу і ефекти заміщення при зміні ціни. Відмінності у підходах Є.Слуцького і Дж.Хікса.

14. Компенсація росту ціни товару. Аналіз її результатів за допомогою кривих байдужості.
15. Закони Енгеля. Криві Енгеля і їх побудова.
16. Аналіз впливу акцизних податків на ціну і обсяг реалізації товару.
17. Акцизний збір. Максимізація акцизного збору для лінійних функцій попиту і пропозиції.
18. Аналіз впливу квоти на формування ринкової ціни товару.
19. Ефективне і неефективне квотування.
20. Державна політика регулювання цін: випадок встановлення мінімального рівня ціни. Ефективний і неефективний мінімум.
21. Державна політика регулювання цін: випадок встановлення “стелі” ціни. Дефіцит і його нормування.
22. Аналіз впливу дотацій на ціну і обсяг реалізації товару.
23. Аналіз впливу податків на ціну і обсяг реалізації товару.
24. Політика підтримки сільськогосподарського виробництва в ринковій економіці (мікроекономічний аналіз, приклади зі світового досвіду).
25. Концепція цінової еластичності в мікроекономічному аналізі.
26. Види еластичності для попиту і пропозиції.
27. Перехресна еластичність попиту.
28. Фактори цінової еластичності попиту.
29. Взаємозалежності між зміною ціни і зміною виручки продавця за умов різної еластичності попиту.
30. Мікроекономічний аналіз оподаткування.
31. Вплив еластичності попиту і пропозиції на розподіл податкового тягаря між виробниками і споживачами.
32. Субсидії. їх розподіл між споживачами і виробниками.
33. Господарська стратегія конкурентної фірми на ринку свого товару.
34. Монопольний ринок. Особливості стратегії фірми монополіста.
35. Олігополістичний ринок.
36. Ринок монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція на цьому ринку.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є екзамен, який передбачає оцінювання засвоєного студентами навчального матеріалу з навчальної дисципліни, на підставі результатів поточного контролю і модульних контрольних робіт.

Перелік питань на екзамен

1. Мікроекономіка як розділ економічної теорії.
2. Етапи розвитку мікроекономіки як науки.
3. Предмет мікроекономіки, її суб'єкти та об'єкт.
4. Основні поняття та припущення мікроекономіки.

5. Загальні та специфічні методи мікроекономічних досліджень.
6. Позитивна та нормативна мікроекономіка.
7. Попит і закон попиту. Крива попиту. Нецінові фактори зміни попиту.
8. Пропозиція і закон пропозиції. Крива пропозиції. Нецінові фактори зміни пропозиції.
9. Цінова еластичність попиту.
10. Дугова та точкова еластичність попиту.
11. Еластичність попиту і загальний дохід.
12. Перехресна еластичність попиту.
13. Еластичність попиту за доходом.
14. Практичне застосування теорії еластичності.
15. Ціна рівноваги або ринкова ціна: механізм формування. Надлишок та дефіцит.
16. Зміна ринкової рівноваги під впливом дії нецінових факторів попиту і пропозиції.
17. Ринкова рівновага: суть, види.
18. Вигоди споживача й виробника від механізму ринкового ціноутворення.
19. Державне регулювання ринкової рівноваги та його наслідки.
20. Законодавче встановлення максимальної ціни.
21. Встановлення законодавством мінімальної ціни.
22. Вплив податків і субсидій на попит і пропозицію.
23. Поняття потреби, види потреб. Економічні блага, їх класифікація.
24. Поняття корисності та її види.
25. Загальна і гранична корисність.
26. Процес споживання та динаміка зміни загальної і граничної корисності. Закон спадної граничної корисності блага.
27. Раціональний вибір споживача та його дві умови: максимізація загальної корисності та бюджетне обмеження.
28. Рівновага споживача.
29. Вплив на поведінку споживача бюджетних обмежень і цін.
30. Еквіваринціальний принцип досягнення раціонального вибору та рівновага споживача.
31. Модель споживання набору благ. Другий закон Госсена.
32. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу.
33. Гранична норма заміщення благ: суть і методичне обчислення.
34. Бюджетне обмеження і можливості споживача.
35. Споживча рівновага при бюджетному обмеженні.
36. Зміна оптимального вибору споживача в результаті зміни його доходу. Криві Енгеля.
37. Зміна оптимального вибору споживача в результаті цінових змін.
38. Споживчий надлишок.
39. Ефекти заміщення і доходу у загальному ефекті від зміни ціни.
40. Фірма, як суб'єкт ринкових відносин. Структура та організаційно-правові форми фірми.
41. Мотивація поведінки фірми. Основні проблеми вибору економічної організації фірми: що виробляти, як виробляти, для чого виробляти.
42. Фактор часу і періоди функціонування фірми: миттєвий, короткостроковий і довгостроковий.
43. Процес виробництва. Ресурси і випуск.
44. Поняття і параметри виробничої функції. Виробнича функція з одним змінним фактором.
45. Стадії виробництва та обґрунтування управлінських рішень щодо розширення та згортання виробництва.
46. Виробнича функція з двома змінними факторами виробництва. Ізокванта та її

властивості.

47. Ізокоста та її властивості. Карта ізокост.
48. Рівновага виробника. Траєкторія розвитку фірми. Оптимальний шлях розвитку в довгостроковому періоді.
49. Закон ефекту масштабу: зростаючий, незмінний та спадний ефекти.
50. Суть витрат фірми. Економічні та бухгалтерські витрати.
51. Витрати виробництва в короткостроковому періоді.
52. Витрати фірми в довгостроковому періоді. Оптимальний випуск продукції фірмою в довгостроковому періоді.
53. Суть доходу та його види.
54. Поняття та види прибутку.
55. Ринок досконалої конкуренції.
56. Визначення ціни і випуску продукції досконалим конкурентом в короткостроковому періоді.
57. Визначення ціни і випуску продукції досконало конкурентною фірмою в довгостроковому періоді.
58. Ефективність діяльності фірми в умовах досконалої конкуренції.
59. Визначення чистої монополії та причини її існування. Види монополії.
60. Визначення монополієм виробником ціни і обсягу виробництва.
61. Максимізація прибутку монополістом в довготерміновому періоді.
62. Цінова дискримінація та її наслідки.
63. Економічні наслідки монополії.
64. Монополістична конкуренція та її основні ознаки. Диференціація продукту.
65. Ціна і випуск продукції в умовах монополістичної конкуренції.
66. Наслідки монополістичної конкуренції.
67. Олігополія: суть та основні ознаки.
68. Цінові моделі олігополії.
69. Економічна ефективність олігополії.
70. Ринок факторів виробництва та значення формування цін на економічні ресурси.
71. Особливості формування попиту на економічні ресурси.
72. Оптимальне поєднання ресурсів. Ціноутворення на фактори виробництва.
73. Ринок праці: попит і пропозиція праці. Особливості ціноутворення на досконалому і недосконалому ринках праці.
74. Ринки капіталу. Відсоток.
75. Ринок землі. Земельна рента та ціна землі.
76. Часткова та загальна рівновага. Закон Вальраса.
77. Теорія добробуту та Парето-ефективність.
78. Фіаско ринку.
79. Суспільні та приватні витрати. Теорема Коуза.
80. Суспільні блага. Проблеми забезпечення суспільними благами.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина. Кн. 2: Мікроекономіка. Київ: Знання, 2013. 437 с.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. Мікроекономіка і макроекономіка: підручник. К.: Основи, 2003. 518 с.
3. Мікроекономіка: підручник / за ред. В.Д. Базилевича. К.: Знання, 2008. 679 с.
4. Мікроекономіка: навчальний посібник / за ред. В.В. Козюка та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2011. 496 с.
5. Мікроекономіка: підручник / за ред. А.П. Наливайка. Київ: КНЕУ, 2011. 446 с.
6. Наливайко А.П., Прохоров Є.В. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка. Київ: КНЕУ, 2013. 522 с.
7. Піндайк Р.С., Рубінфелд Д.Л. Мікроекономіка. Київ: Основи, 1996. 646 с.
8. Acemoglu D., Laibson D., List J. Microeconomics. London: Pearson, 2019. 514 p.
9. Colander D. Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 624 p.
10. Frank R.H., Bernanke B.S. Principles of Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 480 p.

Додаткова література

1. Ачкасов А. Є. Мікроекономіка. Тренінг-курс: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2012. 248 с.
2. Бесєдіна Г. Є. Мікроекономіка: практикум. Харків, 2013. 99 с.
3. Дружиніна В.В. Мікроекономіка: навч. посіб. Харків: Друкарня Мадрид, 2015. 254 с.
4. Економічна теорія: практикум (тести і задачі): навч. посіб. / за ред. О. Ватаманюка. Львів: Інтеллект-Захід, 2010. 374 с.
5. Кравченко О.А. Мікроекономіка: теорія і практика: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2014. 255 с.
6. Оверченко В.І., Мажак З.М., Софій М.І. Мікроекономіка: навч. посіб. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. 348 с.
7. Петрушенко Ю.М., Дудкін О.В., Костюченко Н.М. Мікроекономіка: конспект лекцій. Суми, 2013. 206 с.
8. Семюелсон П.А., Нордгауз В.Д. Мікроекономіка. Київ: Основи, 1998. 676 с.
9. Хмель С.М. Мікроекономіка: задачі, вправи, тести: навч. посіб. Харків: ХАІ, 2016. 59 с.
10. Espinola-Arredondo A., Munoz-Garcia F. Intermediate Microeconomic Theory: Tools and Step-by-Step Examples. The MIT Press, 2020. 505 p.
11. McConnell C.R., Brue S.L. Economics: principles, problems, and policies. Boston: McGraw-Hill/Irwin, 2018. 818 p.

Інтернет-ресурси

- Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
Міністерство аграрної політики та продовольства. URL: <https://minagro.gov.ua/ua>
Міністерство економіки України. URL: www.me.gov.ua
Міністерство соціальної політики України. URL: www.mlsp.kiev.ua
Міністерство фінансів України. URL: www.mof.gov.ua
Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua>
Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості. URL: <https://mbsp.gov.ua/>
Державний служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
Міністерство інфраструктури України. URL: <http://mtu.gov.ua/>
Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/>
Національна Академія наук України. URL: <http://www.nas.gov.ua>
Центр антикризових досліджень. URL: <http://www.anticrisis.come.to>

Центр інновацій та розвитку. URL: <http://www.ngoukraine.kiev.uaids/>
Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
Державна науково-технічна бібліотека України. URL: www.gntb.n-t.org/